

Masarykova univerzita
Filosofická fakulta
Sdružená uměnovědná studia
US_42 Úvod do uměnovědných studií

UMĚLECKÁ KRITIKA

Slovo kritika pochází původem z řeckého slovesa krinein (κρίνω), což v překladu znamená třídit, rozlišovat, vést při, soudit nebo hodnotit.

Umělecká kritika je jedním z publicistických druhů literární tvorby. Současně je často chápána jako jedna ze složek vědy o umění. Spolu s teorií umění a dějinami umění se snaží zkoumat podstatu umění, jeho původ i společenský charakter.¹

Hlavní smysl umělecké kritiky spočívá v umění rozlišovat, posuzovat, vykládat a hodnotit umělecká díla i různé společenské jevy na základě jejich „uměleckosti“. Její funkce je tedy zejména hodnotící, ale také informační.² Skládá se z podílu subjektivního a objektivního, jímž se odlišuje od estetického soudu. Subjektivní složka je spjata s osobním prožitkem a estetickým (vkusovým) soudem. Objektivní složka je spojena se složkou kognitivní a je založena na obhájení vlastního názoru s racionálním hodnocením založeným na podložených argumentech.

Pravidlo, že předmětem hodnocení umělecké kritiky se stává výhradně konkrétní umělecké dílo nebo počín, platí především pro Českou republiku a Německo.³ Ve Spojeném království, Francii nebo Itálii je běžnou součástí umělecké kritiky i samotná teorie umění, pohled umělce na svět a podobně. V takovém případě je dílo často hodnoceno až sekundárně.

Kritika se obrací k publiku (nezáleží na tom, je-li publikum konkrétní nebo pouze potencionální), slouží jako spojka mezi uměním a společností.

¹ HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

² SOURIAU, Étienne. *Encyklopedie estetiky*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1994

³ HENCKMANN, W. – LOTTER, K. *Estetický slovník*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995

KONTROVERZNÍ POSTAVA DAVIDA ČERNÉHO

- POHLED KRITIKY NA ENTROPU

David Černý je jednou z nejkontroverznějších postav (i přestože on sám slovo kontroverzní ve spojení se svým jménem nerad slyší) současného českého výtvarnictví. Jeho díla často reagují na současné politické dění a mají tendence k provokování, což se odráží v rozporuplných reakcích společnosti a především pak v neshodujících se názorech kritiků, jimiž je společnost silně ovlivňována. Proto jsem si k aplikaci tématu Umělecká kritika vybrala právě Davida Černého a jeho práci Entropa, která je bezpochyby jeho nejvíce kriticky hodnocenou prací.

Výrazné ohlasy se objevily hlavně v Bulharsku, kde se kritici o Entropě vyjadřovali převážně negativně. Část plastiky s mapou jejich země musela být zakryta, z důvodu ponížení bulharského státu a podkopání jejich národní hrdosti.⁴ Podle novináře Martina Kontry je pochopitelné, že Entropa vyvolává v takových zemích pocity studu a trapnosti.⁵ Jan Becher z internetového blogu týdeníku Respekt se naproti tomu na „bulharský poprask“ dívá s nadhledem a tvrdí, že turecké záchody jsou s Bulharskem spojeny od nepaměti a stačí pouze trocha smyslu pro humor, aby mohla být Entropa plně doceněna. Podobný názor sdílí i redaktor kulturní rubriky Antonín Kocábek, který má za to, že z nenávistivých komentářů většinou dýchá jistá deformace socialistickou minulostí. Pravdou je, že komunisté z české politické scény veřejně zastávají názor, že Entropa není ničím jiným než zostuzením České republiky.⁶ Kritik Vladimír Just vystihl bulharskou záležitost velmi trefně když poznamenal, že někteří se odkryli právě tím, že se zakryli. Mimo jiné Just ve své kritice uvádí, že je Entropou nadšen především proto, že navždy zůstane v povědomí Evropy, říká, že se jedná o nadčasové umělecké dílo otevřené novým přeměnám a interpretacím.⁷

Mezi pozitivní umělecké kritiky patří jistě názor kritičky Lenky Lindauerové. Ta Entropu oceňuje zejména proto, že je v současné době jednou z výtvarných instalací, která dokázala skutečně něčím překvapit. Šéfredaktor uměleckého časopisu Jan Skřivánek si na projektu cení schopnosti otevřít divákovi oči.⁸ Také Bruno Waterfield z britského The Daily Telegraph přiznává, že i přestože není Entropa jeho šálkem čaje, nese Černého plastika velký význam v otevření prostoru názorům, které dříve zůstávaly nevyřčené.⁹ V rozporu s WaterfielDEM napsaly The Times, že tato aféra oslabila důvěru

⁴ <http://www.thetimes.co.uk/tto/arts/visualarts/article2423176.ece> [cit. 2012-12-26].

⁵ <http://respekt.ihned.cz/c1-35748830-kit-do-nepohody> [cit. 2012-12-25].

⁶ http://www.lidovky.cz/vladni-strany-za-entropou-spise-stoji-dhm-/zprav-domov.aspx?c=A090116_173910_ln_domov_tma [cit. 2012-12-26].

⁷ <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/vladimir-just.php?itemid=5660> [cit. 2012-12-26].

⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/41687-i-slovaci-kritizuji-entropu-presto-ozdobi-narodni-divadlo/> [cit. 2012-12-25].

⁹ http://blogs.telegraph.co.uk/news/brunowaterfield/8082531/Europe_needs_the_shocking_Czechs/

ve schopnosti českého předsednictví. Podle Financial Times je Entropa kulturním debaklem. Francouzský žurnalista Alexandr Levy je přesvědčen, že jde o uměleckou provokaci, nad kterou je třeba se povznést.¹⁰

V prostoru, jenž mi zbývá, bych se ráda k danému tématu sama vyjádřila a vyvodila z práce krátký závěr.

Je logické, že vybočující práce zajímají kritiku více než práce nenápadné. Celá záležitost ohledně Entropy je ještě výraznější tím, že se jedná o práci zasahující do politiky EU. Právě díky Entropě, jenž je vlastně svým způsobem otevřeným dílem a zároveň nenápadnou kritikou sama o sobě, je vidět, že stačí jen málo, aby vypluly na povrch bolesti a křivdy mezi evropskými státy, o nichž se jinak nemluví. Dalo by se také usoudit, že země, které Entropu ve svých uměleckých kritikách odsuzovaly nejvíce, nedokázaly Entropu pojmout s nadhledem a nebyly tedy schopny vstřebat ironii a sebereflexi, kterou jim nabízela. Posouzení hodnoty nových uměleckých děl je problematické a sporné. K „chybným“ úsudkům vedou předsudky, od kterých by měla být umělecká kritika odproštěna, ale ne ve všech případech tomu tak je, zejména je-li nějakým způsobem uražena kritikova hrdost.

¹⁰ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/41667-francouzska-media-se-cerneho-provokaci-bavi/> [cit. 2012-12-25].